

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Factors Influencing Drug Preventive Behaviors In High School Students

พุทธิพร พงศ์นันท์กุลกิจ* ภรณ์พร เสงอุดมทรัพย์ จินห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส
Puttiporn Pongnantakunkij* Pornpat Hengudomsab Jinjutha Chaisena Dallas
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย 20131
Faculty of Nursing, Burapha University, Chonburi, Thailand 20131

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด มีความสำคัญเพราะช่วยปกป้องบุคคลไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี จำนวน 108 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 8 ชุด คือ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ความผูกพันในครอบครัว พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา การมองโลกในแง่ดี ความแข็งแกร่งในชีวิต และพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสัมประสิทธิ์แบบสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 (SD = 8.5) ซึ่งตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด ได้แก่ ความแข็งแกร่งในชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และ ทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด ($\beta = .81, p < .001$; $\beta = .23, p < .05$; $\beta = -.29, p < .05$ ตามลำดับ) ซึ่งตัวแปรทั้งสาม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด ได้ร้อยละ 61.5 ($R^2 = .615$, Adjust $R^2 = .604$, $F = 4.840$, $p < .001$)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด / นักเรียน

Abstract

Drug preventive behavior is claimed as significant factor to protect people from involving drugs. The purpose of this study was to determine factors influencing drug preventive behavior among high school students. There were 108 high school students in Tha Mai area, Chantaburi province to join this study. Data were obtained from May to July 2017. Eight research instruments used for data collection including Personal information record, Attitude toward drug abuse preventive questionnaire, Peer group influencing questionnaire, Family engagement questionnaire, media exposure behavior with critical thinking questionnaire, Revise Life Orientation Scale, Resilience questionnaire, and Drug preventive behavior questionnaire. Data were analyzed by descriptive statistic, Pearson's product moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression.

Result revealed that drug preventive behavior was in high level ($X = 3.90$, $SD = 8.5$). The most significant predicting factor were resilience, media exposure behavior with critical thinking, and attitude toward drug abuse preventive ($\beta = .81$, $p < .001$; $\beta = .23$, $p < .05$; $\beta = -.29$, $p < .05$ respectively). The percentage of total variance explained by these factors among students was 61.5 ($R^2 = .615$, Adjust $R^2 = .604$, $F = 4.840$, $p < .001$)

Keywords: drug preventive behaviors, students

บทนำ

การใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นส่งผลกระทบหลาย ๆ ด้าน ด้านร่างกาย พบว่ายาเสพติดทำให้ สมองส่วนหน้าของวัยรุ่น (Prefrontal cortex) ซึ่งกำลังเจริญเติบโตถูกทำลาย สมองส่วนฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ซึ่งทำหน้าที่ด้านความจำมีขนาดเล็กลง ส่งผลให้การทำงานเกี่ยวกับประสิทธิภาพของทรงจำสูญเสียไป ทำให้ความตั้งใจ และสมาธิในการเรียนลดลง ขาดความรับผิดชอบต่อการเรียน นอกจากนี้ การใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมองส่วนลิมบิก (Limbic) ถูกทำลาย ซึ่งส่งผลต่อการควบคุมอารมณ์ ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก¹ มีการศึกษา พบว่าการใช้สารเสพติดส่งผลให้เด็กขาดเรียน² ไม่สำเร็จการศึกษา³ วัยรุ่นที่ติดยาเสพติดจะเป็นภาระของครอบครัว และขาดความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ของครอบครัว ผู้ติดยาเสพติดอาจกลายเป็นโจร หรืออาชญากร ซึ่งเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่นและชุมชน รัฐบาลต้องเพิ่มงบประมาณของประเทศในการบำบัดรักษา ส่งผลต่อ บุคคล ครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ³

พฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติด คือ การปฏิบัติตัวของบุคคลในการมีพฤติกรรมเพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากสถานการณ์เสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น การหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากผู้อื่นให้เสพยาเสพติด และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แทนที่จะหมกมุ่นกับยาเสพติด ตามแนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Ecological system theory)⁴ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปัจจัยหลายๆอย่าง ปัจจัยเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์กันแบบซับซ้อน ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่วัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากที่สุด ตั้งแต่ระดับจุลภาค (Microsystem) ที่ประกอบด้วย ปัจจัยด้านชีวภาพ การเรียนรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ ระดับภายนอก (Exosystem) เช่น ชุมชน หรือสื่อสังคมออนไลน์ ก็ นับว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น การศึกษาถึงพฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ศึกษาถึงปัจจัยทั้งภายในตัวบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยคัดสรรภายในตัวบุคคล ได้แก่ ทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด การมองโลกในแง่ดี ความแข็งแกร่งในชีวิต และพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และปัจจัยคัดสรรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และความผูกพันในครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาถึงพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดของนักเรียนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการป้องกันยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และสังคมภายนอก เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Bronfenbrenner' ecological theory) ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม มาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการศึกษาที่ผ่านมา พบการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้น

การหาปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด (Risk factors) แต่มีการศึกษาปัจจัยในเชิงบวกหรือปัจจัยปกป้อง (Protective factors) น้อย เพื่อการพัฒนาวัยรุ่นให้มีภูมิคุ้มกันในตนเองในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติด และปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Bronfenbrenner' ecological system theory) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงพฤติกรรมในการ

การใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงของวัยรุ่น เป็นช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการหลายอย่าง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการปรับตัว ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคมเชื่อว่าการเกิดพฤติกรรมของบุคคล มีอิทธิพลมาจากปัจจัยภายในตัวบุคคล และจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน พฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่มาจากปัจจัยภายในตัวบุคคลศึกษาตัวแปรคัดสรรทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด การมองโลกในแง่ดี ความแข็งแกร่งในชีวิต และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาสนใจศึกษาตัวแปรคัดสรร อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ความผูกพันในครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบบรรยายเชิงทำนาย (Descriptive predictive research) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตพื้นที่ อ.ท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตร⁵ จำนวน 108 คน การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยสุ่มรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งหมด 6 แห่ง โดยจับฉลากรายชื่อโรงเรียนมา 3 แห่ง สุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) คือ การจับฉลากแบบไม่คืนที่ตามเลขประจำตัวนักเรียน จากนักเรียนในแต่ละห้องทั้ง 3 โรงเรียนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ คือ จำนวน 108 คน และยินยอมเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บข้อมูลในเดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลการเรียน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย รายได้ครอบครัวต่อเดือน จำนวนพี่น้องในครอบครัว

2. แบบสอบถามทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับมุมมองความคิดเห็นของบุคคล และวัยรุ่นต่อการใช้ยาเสพติด⁶ มีค่า Cronbach, s alpha coefficient เท่ากับ .87 จำนวน 17 ข้อ คำถาม เป็นแบบมาตราส่วนค่า ตั้งแต่ 1-5 โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

3. แบบวัดการมองโลกในแง่ดี เป็นแบบวัดมุมมองที่สะท้อนความหวัง การคาดการณ์อนาคตในทางบวกและความเชื่อมั่นในสมรรถนะของตนเอง ผู้วิจัยใช้แบบประเมินการ

มองโลกในแง่ดี⁷ มีค่า Cronbach, s alpha coefficient เท่ากับ .89 จำนวน 16 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนค่า ตั้งแต่ 1- 5 โดย 5 หมายถึง ตรง จนถึง 1 หมายถึง ไม่ตรง

4. แบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต เป็นแบบประเมินที่มีองค์ประกอบ คือ I have (ฉันมี) เช่น มีแรงสนับสนุนจากครอบครัว I am (ฉันเป็น) เช่น มีความภาคภูมิใจในตนเอง รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ I can (ฉันสามารถ) เป็นปัจจัยด้านทักษะในการจัดการกับปัญหาและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล⁸ มีค่า Cronbach,s alpha coefficient เท่ากับ .97 จำนวน 28 ข้อ คำถามเป็นแบบมาตราส่วน ตั้งแต่ 1- 5 ระดับ โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. แบบสอบถามพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา เป็นแบบสอบถามที่สร้างจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับนิยาม และคุณลักษณะของบุคคลที่มีพฤติกรรมในการบริโภคสื่อด้วยปัญญา ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย⁹ มีค่า Cronbach, s alpha coefficient เท่ากับ .86 จำนวน 26 ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนค่า ตั้งแต่ 1-5 ระดับโดย 5 หมายถึง ประจำ จนถึง 1 หมายถึง ไม่เคยเลย

6. แบบวัดอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับลักษณะปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มเพื่อนในการแนะนำ การเป็นที่ปรึกษา การชักชวนกันทำในสิ่งที่ดีและสร้างสรรค์ และรวมถึงการชักชวนในการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด¹⁰ มีค่า Cronbach,s alpha coefficient เท่ากับ .85 จำนวน 19 ข้อ คำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตั้งแต่ 1-5 โดย 5 หมายถึง มากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง น้อยที่สุด

7. แบบวัดความผูกพันในครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ประเมินการรับรู้ของวัยรุ่นที่มีความรัก ความผูกพันภายในครอบครัว¹¹ มีค่า Cronbach, s alpha coefficient เท่ากับ .81 จำนวน 12 ข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตั้งแต่ 1-5 ระดับ โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติด เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการกระทำ หรือการปฏิบัติของนักเรียนที่จะป้องกันตนเองไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด¹² มีค่า Cronbach,s alpha coefficient .96 จำนวน 30 ข้อ คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตั้งแต่ 1-5 โดย 5 หมายถึง มากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมป้องกันเลย

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัส 03 – 01 – 2560 วันที่รับรอง 17 มีนาคม 2560

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา และได้รับอนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียน พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล โรงเรียนศรีรัตนราษฎร์เคราะห์ และโรงเรียนมัธยมวัดเขาสกมแล้ว จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้กับเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบตามวันและเวลา โดยอธิบาย

วัตถุประสงค์ และวิธีการทำแบบสอบถาม จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson ,s Correlation Coefficient) วิเคราะห์ปัจจัยทำนาย และใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการป้องกันการใช้อาเสฟติดกับตัวแปรที่ศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง (N = 108)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
ทัศนคติต่อการใช้อาเสฟติด (1)	1.00						
อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (2)	-.416**	1.00					
ความผูกพันในครอบครัว (3)	-.116	.423**	1.00				
ความเข้มแข็งในชีวิต (4)	-.141	.316**	.296**	1.00			
พฤติกรรมเปิดรับสื่อฯ (5)	.134	.293**	.412**	.586**	1.00		
การมองโลกในแง่ดี (6)	-.126	.175**	-.101**	-.095**	.262*	1.00	
พฤติกรรมป้องกันการใช้อาเสฟติด (7)	-.249*	.369**	.350**	.759**	.563**	.126	1.00

* p < .05, ** p < .001

4. ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้อาเสฟติดของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความเข้มแข็งในชีวิต ($\beta = .814$, $p > .001$) รองลงมา คือ พฤติกรรมเปิดรับสื่อด้วยปัญญา ($\beta = .233$, $p > .05$) และทัศนคติต่อการใช้อาเสฟติด ($\beta = -.29$, $p > .05$) โดย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้อาเสฟติดได้ร้อยละ 61.5 ($R^2 = .615$, Adjust $R^2 = .604$ F = 4.840, $p < .001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดของพฤติกรรมป้องกันการใช้อาเสฟติดของกลุ่มตัวอย่าง (N = 108)

ตัวทำนาย	R ²	R ²	b	SE(b)	Betat	p
	Change					
1. ความเข้มแข็งในชีวิต	.759	.576	.814	.096	.640	8.503
2. พฤติกรรมเปิดรับสื่อด้วยปัญญา	.773	.021	.233	.103	.170	2.257
3. ทัศนคติต่อการใช้อาเสฟติด	.784	.018	-.290	.132	-.135	-2.200
Constant (a)			15.985	10.731	1.490	.139

($R^2 = .615$, Adjust $R^2 = .604$, F = 4.840, $p < .001$)

ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอย ในรูปสมการคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\text{พฤติกรรมในการป้องกันการใช้ยาเสพติด} = 15.985 + .640_{(\text{ความแข็งแรงในชีวิต})} + .170_{(\text{พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา})} + -.135(x)$$

(ทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด)

สรุปและอภิปรายผล

1. พฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 3.90$, $SD = .85$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการใช้ยาเสพติดที่ดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ ข้อ 15) นักเรียนเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็งไม่เสพยาเสพติด แม้บางครั้งจะถูกเพื่อนล้อชวนหรือข่มขู่ก็ตาม ($M = 4.19$, $SD = 1.14$) ข้อ 25) นักเรียนกลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตรวจจับได้ จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา ($M = 4.16$, $SD = 1.23$) และข้อ 27) นักเรียนเห็นว่าภายในโรงเรียนมีการจัดโครงการรณรงค์เตือนภัยของยาเสพติดให้กับนักเรียน ($M = 4.11$, $SD = 1.16$) ซึ่งจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

การป้องกันการใช้ยาเสพติด มาจากพฤติกรรมที่อยู่ในตัวนักเรียน คือ นักเรียนพยายามควบคุมตนเองไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และได้มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น โรงเรียน มีการจัดรณรงค์เตือนภัยด้านยาเสพติด จนมีผลให้คะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานป้องกันการใช้ยาเสพติด ส่วนหนึ่งมาจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดของโรงเรียน และการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน¹³

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีผลการเรียนดี จึงอาจส่งผลให้มีพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในระดับมาก ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63) และส่วนใหญ่มีผลการเรียนที่ดี มากกว่า 3.01-4.00 (ร้อยละ 51.9) ซึ่งอาจส่งผลให้ค่าคะแนนรวมของพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวชี้วัดถึง สติปัญญา ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของบุคคลนั้น¹⁴ ตลอดจนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล¹⁵ สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า นักเรียนเพศหญิง มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดสูงกว่าเพศชาย และนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดสูงกว่า

นักเรียนที่ผลการเรียนต่ำ 16 และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาข้างเคียง¹⁷ ที่พบว่า นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีโอกาสเป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับ สูงกว่านักศึกษาชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ถึง 2.22 เท่า

2. ปัจจัยที่ร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างได้ มีดังนี้

2.1 ความแข็งแรงในชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .814$, $p < .001$) อธิบายได้ว่า ความแข็งแรงในชีวิตเป็นปัจจัยภายในตัวของนักเรียน การมีต้นแบบที่ดี มีความมุ่งมั่นในงานและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ เมื่อนักเรียนมีความแข็งแรงภายในตัวเอง จะสามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคได้ดีขึ้น ปรับตัวได้เหมาะสม ไม่หาทางออกของปัญหาด้วยการใช้สารเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นที่มีความแข็งแรงในชีวิตสูงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่ำ¹⁸ และการศึกษาที่พบว่า ความแข็งแรงในชีวิตเป็นปัจจัยปกป้อง (Protective factors) ที่มีผลช่วยป้องกันการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น¹⁹ ความแข็งแรงในชีวิตจะทำให้วัยรุ่นพยายามหลีกเลี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงรวมถึงการป้องกันตนเองต่อการใช้ยาเสพติด และมีกาประยุกต์ใช้แนวคิดความแข็งแรงในชีวิตในการพัฒนาเป็นโปรแกรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁰

2.2 พฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญาเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\beta = .233$, $p < .05$) อธิบายได้ว่า จากการบริโภคสื่ออย่างไม่มีวิจารณญาณ หรือแม้แต่การติดสื่อออนไลน์ และสามารถนำสิ่งที่สื่อเสนอมาพิจารณา เพื่อให้รู้เท่าทันถึงโทษของยาเสพติด หาวิธีการดูแลตนเองและหลีกเลี่ยงสารเสพติด และสร้างพฤติกรรมที่ปกป้องตนเองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ วัยรุ่นที่ไม่เห็นด้วยกับสื่อโฆษณาในเรื่องแอลกอฮอล์ มีผลโดยตรงต่อการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ในสองปีต่อมา โดยการมีทักษะการปฏิเสธเป็นตัวแปรกลางของความสัมพันธ์²¹ จากการศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับพิเศษ มกราคม - เมษายน 2561
Volume 19 (Supplement) January - April 2018

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พยาบาล บุคลากรทางด้านสุขภาพ และผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู สถานศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำผลการวิจัยที่เป็นตัวแปรปัจจัยปกป้อง (Protective Factor) ที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันการยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ความแข็งแกร่งในชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันตนเองจากการใช้ยาเสพติด

2. ผู้บริหาร บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และพยาบาลที่ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช สามารถนำผลการวิจัยนี้ เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดเป็นนโยบายในการดูแลนักเรียนในพื้นที่ในการจัดกิจกรรมในเรื่องความแข็งแกร่งในชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติด เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตและมีพฤติกรรมป้องกันตนเองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

การทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยปกป้อง (Protective factor) อื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น เช่น ความฉลาดทางสังคม (Social intelligence) และความสามารถในการเผชิญปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Intelligence) เป็นต้น รวมทั้งมีการศึกษาให้ครอบคลุมในนักเรียนทุกกลุ่มอายุ ทุกพื้นที่ที่บริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งอาจมีปัจจัยที่แตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงมุมมอง ความคิดเห็น ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และได้ประเด็นของปัญหาชัดเจนขึ้น เพื่อนำไปสร้างแนวทางการสร้างโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นต่อไป

References.

1. Kuhn, C. Emergence of sex differences in the development of substance use and abuse during adolescence. *Pharmacology & Therapeutics*, 153(2015), 55-78.
2. Robbins, Ersche, and Everitt, Drug addiction and the memory systems of the brain. *NCBI*. 2008; Oct;1141:1-21. doi: 10.1196/annals.1441.020.
3. King, Meehan, Trim, and Chassin, The relation between adolescent substance use and young adult internalizing symptoms: findings from a high-risk longitudinal sample. 2007; Mar;21(1):97-107.
4. Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology*, vol. 1: The theoretical models of human development (6th ed., pp. 793-828). New York: John Wiley.
5. Tabachnick B. G, Fidell L.S. Using multivariate statistics. (5th ed). Massachusetts: Pearson Education Limited; 2007
6. Srirut R. The efficiency of drug addiction treatment by volunteer system and law enforcement system in Pattani drug dependence treatment center. Department of Medical Services. Ministry of Public Health 2011. (In Thai).
7. Maturapodpong S. Hope, Optimism, and Resilience as predictors of performance, Job satisfaction, work happiness, and organizational commitment. *Veridian E-Journal*, SU 2012; 5(3): 306-318. (In Thai).
8. Nintachan P, Vanaleesin S, Sanseeha L, Thummatai K and Orathai P, Resilience and Thai Youth Risk Behavior. Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University. 2011. (In Thai).

9. Tansuwannond J., Wongpinpech P. and Leesattrapai C. Factors Related to Intellectual Media Consumption Behavior of Undergraduate. Department of Health. 2009. (In Thai).
10. Makbun P, Suknan S, The level of social skills, self-esteem, family relationships and influence from friends of male children and youths in the training center. Academic Resources 4 October 2013. (In Thai).
11. Resnick, G., & Burt, M. R. Youth at risk: Definitions and implications for service delivery. American Journal of Orthopsychiatry, 66(2), 172-88; 1997.
12. Chagphimai C, Sritanasal P. Self-Defense Behaviors from Drugs of Students at King Mongkut, s University of Technology North Bangkok. Technical Education Journal King Mongkut,s University of Technology North Bangkok 2014; 5(1): 1-9. (In Thai).
13. Tuntakit N. Drug Prevention for At-Risk Youth Group outside The School: A Case Study of Youth Volunteers for Land Forces Project in Taphong Subdistrict, Muang District, Rayong Province. [Thesis]. Chulalongkorn University; 2515. (In Thai).
14. Petkal A, Factors Relating to sexual behaviors among adolescents in the upper south of Thailand, Mahidol University. 2008. (In Thai).
15. Flay B R, Petraitis J. The theory of triadic influence: A new theory of health behavior with implications for preventive interventions. Advances in Medical Sociology 1994; 4: 19 – 44
16. Pornsomboonsiri A, Monkhum P, Krongrawa R. Parental raising and psychological characteristics related to self-defensive behavior from drugs of high school students in school under Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok 2013; 29(2): 1-9 (In Thai).
17. Pichainarong N, Chaveepojnkamjor W, Yangyuen S, Factors Associated with Hazardous Alcohol Use among Vocational College Students; Vocational College Students. KKU Res J 15 (78) : August 2010. (In Thai).
18. Nintachan P, Vanaleesin S, Sanseeha L, Thummathai K and Orathai P, Resilience and Thai Youth Risk Behavior. Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University. 2011. (In Thai).
19. Oetting, Edwards, Kelly, K., & Beauvais, F. Risk and protective factors for drug use among rural American youth. NCBI Res Nurse Health, 168, 90-130; 1997.
20. Meschke, L., & Joan, M. P. Resilience as a theoretical basis for substance abuse prevention. Journal of Primary Prevention, 23(4); 2003..
21. Epstein, B. Media resistance skills and drug skill refusal techniques: What is their relationship with alcohol use among inner-city adolescents. Journal: Addictive Behaviors, 33, 528-537; 2008.
22. Ajzen & Fishbein. (1980). Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. New Jersey: Prentice Hall Inc.
23. Chinakate S. Factors Affection to Preventive Behavior on Drug among The Vocational Certificate Students in Colleges under The Provincial Vocational Education of Ratchaburi. [Thesis]. Bangkok: Silpakorn University; 2010. (In Thai).
24. Promsupa S. Factors Affecting Drug Preventive Behaviors of Upper Secondary School Students in Muang District Ubon Ratchathani Province. [Thesis]. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University; 2006. (In Thai).

25. Scheier M.F, Carver C.S. Effects of optimism on psychological and physical wellbeing: Theoretical overview and empirical update. *Cognitive Therapy and Research* 1992; 16: 201-228
26. Arnett, J. J. (2010). *Adolescence and emerging adulthood: A culture approach* (4thed.) Boston: Prentice-Hall.
27. Makbun P, Suknan S, The level of social skills, self-esteem, family relationships and influence from friends of male children and youths in the training center. *Academic Resources* 4 October 2013. (In Thai).
28. Chinakate S. Factors Affection to Preventive Behavior on Drug among The Vocational Certificate Students in Colleges under The Provincial Vocational Education of Ratchaburi. [Thesis].Bankok: Silpakorn University; 2010. (In Thai).
29. Tripathi S. The National survey of Life Assets (Positive youth Development) among secondary school students in Thailand. *J. Adol. Health*:Feb.2013 vol.52(2)S;s6 (In Thai).
30. Dallas, J.C, Paupan, S, Male Thai adolescents' transition from drug dependence to being drug free. *Pacific Rim Int J Nurs*, 15(4), 334-345; 2011. (In Thai).
31. Mohd, M.R.& Kliever, W. Risk and protective factors for recreational and hard drug use among Malaysian adolescents and young adults. *Department of Psychology* 2015; 25: 149-156
32. Julawong O. Pranee Onsri, and Apinya Indhrratana, Predictive factors of the success of monitoring and preventing addictive substance use in the army community. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 2016. 17(3) :178-186 (In Thai).